

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

KD vil tage medansvar for at lede og udvikle samfundet til det bedste for vores medmennesker med udgangspunkt i de kristendemokratiske værdier:

Respekt – for menneskets integritet og værdighed i alle livets faser, herunder det ufødte liv

Omsorg – for den enkelte og ikke mindst familien som den bærende enhed i samfundet. Og omsorg og ansvar for handicappede, syge, socialt udsatte og flygtninge.

Nærhed – et nærdemokrati med tidlig inddragelse af og tæt dialog med borgerne samt gode rammer for frivillige og lokale ildsjæle.

Forebyggelse – af alkohol- og stofmisbrug, skilsmisser og livsstilssygdomme.

Valgfrihed – så forældre frit kan vælge private pasning (pengene skal følge barnet). Generelt skal pengene følge opgaven, også ved valg af privat eller selvejende institutioner på skole-, handicap-, ældre- og sygehusområdet.

Bæredygtighed – ansvar for natur og miljø, for en miljømæssig og økonomisk bæredygtig udvikling.

Det er vigtigt at bevare og udvikle Bornholm som et helt samfund med plads og gode rammer for børn, unge, ældre, psykisk sårbare, nydanskere, arbejdstagere, virksomheder, foreningslivet og vores mange gæster.

Midlet for at få denne vision opfyldt er god styring af økonomi, investeringer der på længere sigt giver besparelser og eventuelt vækst. Ikke vækst for vækstens egen skyld, men en værdiorienteret vækst, der er med til at sikre rammer om 'det gode liv'.

Udviklingen på Bornholm skal ikke styres af skrivebordsanalyser eller virkelighedsfjern talgymnastik i regneark, men tage udgangspunkt i, at kommunen er til for borgerne og ikke omvendt. En engageret borger eller iværksætter skal mødes med åbenhed og imødekommenhed fra de kommunale myndigheder.

Antallet af plejekrævende ældre og sårbare unge skal ikke sløres i en "kold" sammenligning med andre kommuner i landet, hvor det enkelte menneske bliver reduceret til et tal eller en brik.

Benchmarking og analyser af sammenlignelige kommuner kan være nyttige og inspirerende, når der skal udarbejdes strategier og udviklingsplaner, men det bør gøres varsomt og grundigt – så de anbefalinger, der følger af analyserne, bygger på virkeligheden og ikke på en teoretisk gennemsnitsberegning.

Kommunalbestyrelsen, Regionsrådet og Staten

I kommunalbestyrelsen vil KD fortsat være en aktiv og konstruktiv medspiller, uanset hvem der sidder i borgmesterstolen. KD kan samarbejde med alle partier.

Kommunalbestyrelsen skal aktivt sikre et tæt og konstruktivt samspil med de bornholmske medlemmer af Regionsrådet og de bornholmske medlemmer af Folketinget.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

Samspillet med de statslige myndigheder skal hele tiden være tæt. Det gælder f.eks. på områder som erhvervsudvikling, trafikbetjening, forsvar og beredskab.

Også i forholdet til EU og samarbejdet med naboregionerne i Østersøen skal en proaktiv, bornholmsk indsats fastholdes med fokus på synlighed, lobbyarbejde og samarbejde, der kan understøtte udviklingen på Bornholm og varetagelsen af regionskommunens kerneopgaver.

Nærdemokrati og borgerinddragelse

Det bornholmske civilsamfund og det lokale foreningsliv er en uhyre vigtig del af det, der skaber livskvalitet og trivsel for den enkelte på Bornholm. Derfor er det vigtigt for KD med gode rammer og vilkår for frivillige og foreningslivet.

- Borgerinddragelsen skal styrkes, med vægt på tidlig inddragelse af borgerne gennem lokale og ø-dækkende dialogmøder, og en mere målrettet kompetenceudvikling af kommunens ledelse og medarbejdere i de mange former for borgerinddragelse, der findes
- Kommunalbestyrelsen bør fortsat yde sekretariatsbistand og driftstilskud til Frivillig Forum Bornholm, der har til formål at skabe bedre rammer og vilkår for frivillige, foreninger og samspillet med de offentlige institutioner
- Bornholms Regionskommune skal samarbejde tæt med borgerforeninger, byting og tilsvarende repræsentative fora i de bornholmske lokalsamfund, herunder Bornholmske Borgerforeningers Samvirke, der repræsenterer øens borgerforeninger, sogneforeninger mv.
- Puljen til de bornholmske lokalsamfund skal fastholdes, herunder sikres at midlernes anvendelse prioriteres lokalt.
- KD støtter, at Bornholm også tilsluttes den digitale portal "Socialkompass". Det er stedet, hvor borgere og pårørende kan søge hjælp til deres aktuelle livssituation, frivillige organisationer og uvisiterede kommunale tilbud kan synliggøre deres indsatser, og kommuner og deres ansatte kan få et samlet overblik over tilbud tilgængelige for deres borgere.
- Puljen til frivillige sociale indsatser skal fastholdes og retningslinjerne for puljen skal sammentænkes med politikker, strategier og handleplaner på området.
- Velfærdsområderne skal have en handleplan og mål for, hvordan de vil sikre samskabelse med det frivillige sociale område. Puljen for det frivillige sociale indsatser indtænkes her.

Familien – den bærende enhed i samfundet

Gode, velfungerende familieforhold er det bedste grundlag for, at børn og unge vokser op til positive, ansvarsbevidste voksne. Det er et værn mod vold, kriminalitet, rodløshed, mistvivl og misbrug. Børnene er forældrenes – ikke statens eller kommunens. Derfor er valgfrihed, fleksibilitet og vejledning nøgleord.

- KD vil arbejde for at Bornholms Regionskommune i lighed med andre kommuner yder tilskud til forældre, der vælger selv at passe deres børn, svarende til 85 % af den billigste nettodriftsudgift i et dagtilbud til samme aldersgruppe i kommunen.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

- Når et barn passes hjemme og af den grund ikke kommer i dagpleje, vuggestue, legestue eller børnehave, skal kommunen påse, at barnets udvikling svarer til alderen. Det bør ske ved at en sundhedsplejerske eller pædagog besøger det treårige barn i dets hjemlige omgivelser og i naturligt samvær taler med og lytter til barnet.
- Tilbud om børnepasning skal indrettes efter familiernes behov – ikke modsat.
- Ud over tilbud om pasning af børn i institution, bør der også være mulighed for pasning i dagpleje og støtte til privat pasning.

Det er godt for den enkelte og for samfundet som helhed, hvis vores familier trives.

- Derfor ønsker KD at fastholde tilbud om gratis parrådgivning og kurser i fælles forældreansvar til par med det formål at redde parforholdet og for børnenes skyld, hvis der er børn i forholdet. I forbindelse med skilsmisse skal børn med behov herfor tilbydes samtalegrupper.
- Rådgivning og støtte til kvinder, der uønsket er blevet gravide og mænd der uønsket står overfor at blive fædre.
- Veteraner - tidligere udsendte i internationale missioner, deres børn og øvrige pårørende. Det er vigtigt, at der kommunalt fortsat er stor fokus på de veteraner, der er ramt af PTSD og andre lidelser som følge af deres udsendelse. Det skal ske gennem en målrettet opsøgende indsats under socialpsykiatrien, fastholdelse af tilbud for børn og unge af veteraner, samt et tæt samspil mellem kommunen, Bornholms Veteran Forum og de organisationer, der i særlig grad er i berøring med de tidligere udsendte og deres pårørende.
- KD støtter indsatser i nattelivet om ansvarlig udskænkning, forbud mod alkohol på øens skoler (0-10 klasser) og daginstitutioner, alkoholpolitikker for ansatte og et fokuseret arbejde i forbindelse med alkoholbevillinger - samt prioritering af gadeplansmedarbejdere, familierådgivere og børnesagsbehandlere.
- Den forebyggende indsats mod vold, kriminalitet, alkohol- og stofmisbrug skal udføres i tæt samarbejde mellem hjem, skole, socialvæsen og politi (SSP).
- Der skal rettes et større fokus på socialt udsatte unge med stofmisbrug, så de kan få det rette fritidstilbud til at forebygge et alkohol- og narkomisbrug. Forældrene skal inddrages og gøres bevidste om deres medansvar for barnets og den unges trivsel og adfærd.
- Anbringelse uden for hjemmet skal tilgodesee barnets tarv. En anbringelse, og især en tvangsanbringelse, er et meget vidtgående indgreb, hvor forældre og deres nærmeste netværk aktivt inddrages og tilbydes støtte gennem hele forløbet. Det skal have høj prioritet, at barnet har den samme sagsbehandler gennem hele forløbet, og bevilgede tilbud bør iværksættes straks.
- Der må ikke være ventetid for børn og unge med akut behov for hjælp!

Bornholm skal være et trygt og attraktivt sted at vokse op for børn og unge.

- KD vil arbejde for støtte til ungdomsaktiviteter på tværs af grænserne for at styrke unges udsyn, sproglige kundskaber og demokratioplæring.
- De bornholmske folke- og friskoler skal tilbydes vejledning til internationalt samarbejde med skoler i andre europæiske lande.
- Tiltag som Ungeguiden skal fortsat støttes, så der målrettet arbejdes for at sårbare hjælpes til uddannelse og/eller i beskæftigelse.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

- KD deler fuldt ud de principper, visioner og strategier, som indgår i kommunalbestyrelsens vision og strategi for modtagelse af nye flygtninge og deres familier. Der skal sikres støtte til familier, børn og unge i forhold til samarbejdet med daginstitutioner og skoler. Det bør også udstrækkes til samarbejdet med sundhedsområdet, ligesom der bør afsættes ressourcer til forebyggende støtte til flygtningefamilier med særlige behov.
- Bornholmske Flygtningevenner og andre frivillige yder en beundringsværdig indsats. KD ønsker at kommunen aktivt skal bistå i rekrutteringen af frivillige til integrationsarbejdet samt sikre ordentlige fysiske rammer og midler til de frivilliges indsats.

Det gode liv for alle

Omsorg og værdighed

Som samfundsfællesskab skal vi hjælpe socialt udsatte, der føler sig mindreværdige eller marginaliserede, med at genvinde deres værdighed og selvagtelse. Alle borgere, som det offentlige har ansvaret for, skal behandles med værdighed. Det gælder børn, unge og ældre, de sindslidende og andre sygdomsramte, og det gælder flygtninge og indvandrere i forhold til at sikre en vellykket integration.

Ældre

- KD støtter arbejdet med rehabilitering, så der ydes maksimal støtte til ældre og sygdomsramte til at kunne klare sig selv. Det skal sikres, at denne hjælp ikke fjernes for tidligt.
- De ældre skal også i fremtiden have valgfrihed, når det gælder boform, hjemmehjælp og madordninger af forskellig art.
- Den ældre skal inddrages aktivt i, hvordan indsatsen skal udføres, så værdigheden sikres.
- Velfærdsteknologier skal benyttes, men der skal tages hensyn til borgeres og medarbejderes ønsker.
- Kommunen skal sørge for et varieret udbud af boligformer, der kan tilgodese de ældres forskellige behov. Det kan f.eks. være seniorfællesskaber, ældrevenlige boliger og plejeboliger.
- Kommunen skal have aflastningspladser til rådighed for ældre, der i en periode ikke kan klare sig i eget hjem, f.eks. ved udskrivning fra sygehus. Ligeså skal kommunen se positivt på grupper af ældres ønsker om alternativer som f.eks. ældrekollektiver.
- Kommunalbestyrelsen bør støtte initiativer til etablering af friplejehjem på Bornholm.
- Det er vigtigt, at det er et hjem med liv præget af aktiviteter og liv f.eks. at der kan laves mad på stedet, at unge kan komme og spille spil, eller at børnehavebørn kommer på besøg. Det kan give livsglæde og livskvalitet og modvirke ensomhed hos beboerne.
- Ledere af plejehjem og plejecentre skal være tæt på deres medarbejdere, så de kan sikre løbende faglig sparring og udvikling.
- Styringsmæssige krav udover det lovmæssige skal fjernes.
- Døende skal have tilbud om ophold på hospice eller hjælp i eget hjem, om det ønskes.

Borgere med handicap

- Borgere med handicap skal tilbydes en passende bolig, det være sig i nærmiljøet eller i et bofællesskab. Der skal også være mulighed for at vælge tilbud med et bestemt idegrundlag.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

- Borgeren og dennes pårørende skal inddrages i valget, så deres ønsker og behov tilgodeses.
- Kommunerne skal sikre ledsagerordning og adgang til fritidstilbud for mennesker med handicap.
- Det er vigtigt, at der er mulighed for at deltage i fællesskabende og udviklende aktiviteter med udgangspunkt i den enkeltes ønsker og ressourcer for at skabe et afvekslende, stimulerende og anerkendende miljø for den enkelte.
- Borgere med handicap skal behandles med respekt, værdighed og ligeværd og skal have adgang til velfærdssydelser og andre samfundsgoder på samme niveau som øvrige borgere.
- Borgere med handicap, som ønsker at flytte fra eget hjem til et bosted, skal have deres sag behandlet og afsluttet inden for tre måneder, og deres behov for hjælp skal kunne afklares på det samme bosted, som de ønsker at flytte ind på.

Sundhed

Det er vigtigt at opfordre alle borgere til at tage hånd om deres egen sundhed, ud fra den enkeltes muligheder. KD vil i kommunalbestyrelsen arbejde for støtte til den almene folkelige sundhed, da mange borgere har brug for den støtte i deres hverdag.

- Der skal være tiltag, som inspirerer og stimulerer til sundhedsfremmende adfærd for alle borgere ved at yde en koordinerende indsats for at forebygge misbrug og uhensigtsmæssig adfærd.
- Det skal sikres, at mennesker med misbrug kombineret med fysiske og/eller psykiske lidelser ikke bliver kastebolde mellem kommune og region.
- Alle mennesker med behov skal i alkohol- og narkomisbrugsbehandling via let tilgængelige behandlingstilbud.
- Det, der ikke er svært, skal være nært, derfor skal flere sundhedsopgaver løses tæt på borgerne, når det er fagligt forsvarligt.
- Hjemmesygeplejen og socialpsykiatri skal udbygges, så der er flere muligheder for tidlig opsporing, forebyggende indsatser og støtte i hjemmet.
- Der skal være hurtig udredning, diagnosticering og behandling ved psykiske lidelser.
- Fastholdelse og rekruttering af personale kræver et godt arbejdsmiljø, øget mulighed for efter- og videreuddannelse, respekt for personalets faglighed, opprioritering af psykiatrien i sundhedsfaglige uddannelser. Der skal desuden tænkes tværfagligt i rekrutteringen. Ikke-sundhedsfagligt personale skal sikres målrettet efteruddannelse, der sikrer kvaliteten.
- Fastholde, at der i socialpsykiatrien også prioriteres patienter uden for institutionerne.
- Der skal være kørselsordninger til behandlingsstedet for patienten og en medfølgende ledsager hvis de ikke er i stand til selv at transportere sig.
- Offentlig drøftelse af sygefravær skal ske på et sagligt og faktuel grundlag, hvor langtidssyge og andre ikke hænges ud på et misvisende grundlag.

Skoler og uddannelse

KD ønsker en skole, hvor børnene mødes af velforberejede, engagerede lærere, der bruger den største del af tiden på at undervise og være sammen med eleverne frem for blot at skulle beskrive dem i rapporter. Lærerne skal vises tillid. Unødigt kontrol og indberetninger skal fjernes.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

- Folkeskolen skal til stadighed sikres tidssvarende rammer og mulighed for et højt fagligt og pædagogisk niveau.
- Folkeskolen skal være rummelig og inkluderende, så de socialt sårbare, de bogligt svage, de handicappede og de velbegavede børn tilgodeses. På samme måde skal der tages hånd om indvandrer- og flygtningebørn, der skal integreres i vores samfund.
- KD arbejder for små klassestørrelser, som giver mere tid til den enkelte elev.
- Den inkluderende skole skal være på barnets præmisser og ikke vælges på baggrund af økonomi. Børn med vidtgående behov skal stadig kunne tilbydes at gå i særlige klasser eller skoler.
- Skolerne på Bornholm skal gives frihed til at udvikle sig forskelligt.
- Skolen skal have et tæt samarbejde med børnehaver, skolefritidsordninger og fritidshjem omkring det enkelte barn. Det letter overgangen og giver mere sammenhæng for barnet.
- Folkekirken skal have forret til at vælge tidspunkt for konfirmandundervisningen, da denne undervisning også har stor almen dannende og kulturbærende værdi.
- Skoleledere, lærere og pædagoger skal have mulighed for at efteruddanne sig, så de er godt rustede til opgaven.
- KD mener, at det skal undersøges, om der skal tilbydes gratis menstruationsprodukter på alle skoler, således at de er frit tilgængelige på toiletterne for de piger, der måtte have brug for dem.

KD anser fri- og efterskoler som en væsentlig del af dansk skoleliv og skal derfor have vilkår, som gør dem til en reel valgmulighed for elever og forældre.

Friskoler er som oftest små skoler, har et omfattende forældreengagement, dygtige lærere, en øget frihed til planlægning af undervisning og et økonomisk incitament, der har betydning for skolernes præstationer, som ofte ligger på et fagligt højere niveau end folkeskolernes.

- Lærere på frie og private skoler skal have samme adgang til kommunens udbud af kurser og efteruddannelser som lærere i kommunale skoler.
- Friskoler og efterskoler skal fritages for grundskyld på lige fod med folkeskolen.
- Friskoler skal på lige fod med folkeskolerne inddrages aktivt i tilrettelæggelsen af den offentlige busdrift.

Alle unge skal sikres en ungdomsuddannelse som grundlag for et godt og aktivt arbejdsliv.

Der skal arbejdes målrettet med at tilbyde erhvervsuddannelser på Bornholm, der kan imødekomme det stigende behov for kvalificeret arbejdskraft.

- Mulighederne for at tiltrække nye uddannelser til Bornholm skal undersøges.
- De nuværende uddannelses- og forskningsinstitutioner på Bornholm skal fastholdes, og der skal være fokus på et godt lærings- og uddannelsesmiljø på Bornholm.
- KD vil arbejde for at sikre midler til at forbedre studie- og kollegiemiljøerne på Bornholm.

Vækst og beskæftigelse

Et positivt samspil med regering og folketing på den ene side - og en offensiv økonomisk politik på den anden side - er helt afgørende forhold, når borgerne på Bornholm skal sikres et tilsvarende velfærdsniveau som i det øvrige land, og øens virksomheder ligestilles konkurrencemæssigt med virksomheder andre steder i Danmark.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

En offensiv økonomisk politik indebærer, at der aktivt arbejdes for at øge skattegrundlaget ved at tiltrække tilflyttere, også med høj uddannelse og høj indtægt, samt investeringer, tilpasse arbejdsstyrken til ændringerne på arbejdsmarkedet og højne uddannelsesniveaet.

Hertil kommer en central og aktiv indsats for at tiltrække eksterne fonds- og puljemidler, der kan understøtte visionerne og de politiske mål i Bornholms Udviklingsstrategi.

- Bornholms landbrug har stor positiv betydning for beskæftigelse og økonomi, og det lokale slagteri og mejeri bør fortsat bevares.
- Der skal sikres en hurtig behandling af ansøgninger i forbindelse med udvidelse af husdyrproduktionen.
- For at fastholde og tilpasse landbruget til både miljøkrav og den stigende globale konkurrence, støtter KD helhjertet tiltag, der kan tilgodese begge dele. Det gælder også fastholdelse af biogasanlæg som udover de miljømæssige fordele også kan sikre landbruget mulighed for større produktion og dermed fastholde fødevarerindustriens konkurrenceevne og beskæftigelse.
- Det er vigtigt, at der arbejdes på at sikre tilstrækkelig arbejdskraft til alle virksomheder på Bornholm.
- Fødevarerproduktion bør videreudvikles, og import af proteinafgrøder fra fjerne lande bør erstattes af lokalt producerede proteinafgrøder, og tilsvarende bør der tilskyndes til øget lokal produktion af frugt og grøntsager.
- Kommunen skal yde en hurtig og kvalitativ sagsbehandling til støtte for både private og erhvervsdrivende initiativer. Det har igennem mange år været vanskeligt at få byggesagsbehandlere nok, og dette skal fortsat have ledelsesmæssig og politisk fokus.
- Der skal generelt investeres i kommunens sagsbehandling inden for Byg-, Natur-, Miljø- og Planområder for at sikre, at disse afdelinger ikke bliver en flaskehals for udviklingen i opførelsen eller ændringer af nye boliger og erhvervsejendomme samt den grønne omstilling.
- Iværksættere skal støttes med rådgivning og erfaringsudveksling.
- KD anerkender den nøglerolle, den Lokale Aktions Gruppe (LAG-Bornholm) har i forhold til arbejdet med at skabe nye, varige arbejdspladser og i den grønne omstilling af det bornholmske erhvervsliv.
- De offentlige anlægsmidler bør prioriteres langsigtet, så institutionsledere og andre ved, hvad de kan regne med - og håndværksmestre og byggefirmaer fortsat har en jævn basis med byggeri og renoveringsopgaver for det offentlige Bornholm.
- Der skal sættes på støtte til markedsføring af turisterhvervet, hvor oplevelser i Bornholms natur og kultur skal have en fremtrædende plads.
- Nexø Havn skal fortsat udvikles, så den både kan modtage fisk, men også blive et attraktivt område for borgere, turister samt andre erhverv.
- KD støtter indsatsen for udvikling af miljøvenlige havbrug.
- KD støtter den maritime sektor og offshore sektoren, herunder havne, havvindmøller og service på skibe. Det gælder også arbejdet med Energi Ø Bornholm.

Turisme

Bornholm er meget afhængig af turister, og KD vil støtte op om tiltag, der understøtter denne industri uden at nedbryde og underminere dagliglivet på Bornholm.

- Folkemødet skal bevares. Folkeligheden og bredden skal sikres, således at omkostningerne ved deltagelse ikke bliver så store, at det udelukker mindre ressourcestærke foreninger.
- Bornholms natur er et kæmpe aktiv og afgørende for både tilflytning og mange turistbesøg.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

- Der skal sikres god adgang for både lokale og turister til naturområder gennem naturpleje, anlæg af stier, rasteplasser og faciliteter for friluftsliv.
- Der skal være opdaterede informationstavler og adgangsveje, så man kan færdes i naturen uden at beskadige eller slide den ned.

Trafikforbindelser og kollektiv trafik

Den trafikale tilgængelighed til og fra Bornholm - og den trafikale ligestilling med resten af Danmark - er helt afgørende for sikringen af attraktive vilkår for øens borgere, erhvervsliv og gæster.

- Der skal arbejdes målrettet for et godt og fleksibelt samarbejde med Sverige, så transittrafikken mellem Bornholm og Sjælland bliver så let og fleksibel som mulig.
- Priser, tid, regularitet og kapacitet er afgørende parametre for pendlere, turister og virksomheder. Statens positive samspil er nødvendigt, for at det i praksis kan lade sig gøre for pendlere at bo på Bornholm og arbejdeovre.
- Færgebetjeningen af ruten Rønne-Ystad og helårsruten Bornholm-Christiansø skal opretholdes.
- Udviklingen af stabile færgeforbindelser til Polen og Tyskland skal understøttes.
- Det er vigtigt at fastholde flybetjeningen til København med rimelige priser og god regularitet. Det er også vigtigt, at regionskommunen understøtter indsatsen for at etablere forbindelser til flere destinationer, herunder til andre regionale lufthavne i Østersøområdet. Statsafgifterne på flybilletter til/fra Bornholm skal fjernes helt.
- KD vil fortsat arbejde målrettet for, at den kollektive busstrafik på øen billiggøres, for at få flest mulige til at anvende kollektiv trafik.

Miljø, natur, klima og energi

Miljøpolitik skal baseres på respekten for menneskets muligheder for at indgå i værdifulde og bæredygtige relationer til naturen og til hinanden – både nu og i fremtiden. Respekten for fremtidige menneskers værdi betyder, at jordens ressourcer skal benyttes på en respektfuld og ansvarlig måde, så levevilkårene for fremtidige generationer ikke forringes. Samtidig er det vigtigt, at miljøpolitikken ikke bliver gjort til ren 'overbudspolitik'. Der bør fortsat være plads til et produktivt landbrugserhverv, folkeræsbane og fortsat brug af vores eget træ.

- Der bør fortsat arbejdes for, at Bornholm internationalt fremstår som en test-ø på energiområdet, herunder med tiltrækning af forsknings- og forskningsprojekter
- Der er meget trafik i farvandet rundt om øen, og det er derfor vigtigt at opretholde et nødvendigt beredskab til at imødegå skibssulykker og til at kunne sætte hurtigt ind, hvis en katastrofe skulle forekomme.
- Bevidstheden om genbrug, affaldshåndtering og cirkulær økonomi bør fortsat fremmes. Bornholm har mange naturressourcer, og det er vigtigt, at der ikke skabes unødige deponeringsområder på grund af forkert behandling af affaldet.
- Miljøtilsyn og miljøsagsbehandling skal være dialogbaseret og serviceminded, med hovedvægt på vejledning i, hvordan risiko for forurening og udledning af drivhusgasser forebygges, og hvordan der kan spares på ressourcer til gavn for miljø og økonomi.
- På natur- og miljøområdet er et samarbejde mellem Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen og kommunen meget vigtigt for at følge udviklingen på området og for sammen at foretage forbedringer. KD vil foreslå, at der

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

ud fra de indsamlede miljødata, også fra Bornholm, hvert 5. år udarbejdes en statusrapport for miljøtilstanden på Bornholm og i Østersøen.

- KD mener, at noget af det positive ved "Treparten" er mulighederne for at skabe synergi, bl.a. mellem mere natur, mere skov, beskyttelse af grundvand, reduktion af CO₂-udledning, øget biodiversitet, mere vand i nogle vandløb hele året med flere ørreder og andet til følge, mindre udledning af kvælstof og fosfor til Østersøen samt hævnning af vandstanden i vådområder som f.eks. områderne ved Vallensgårdsmose. KD vil i øvrigt anbefale, at kræfter og økonomi koncentrerer sig om at sikre vandføring i to eller tre vandløb hele året, for ellers kan der være fare for, at indsatsen spredes for meget og ender med, at projekterne mislykkes.
- Finansieringen af projekter inden for "Treparten" kan blive en hindring for at gennemføre dem, selvom landmændene gerne vil bidrage med arealer. KD ønsker, at staten, fonde og andre vil sikre den nødvendige økonomi.
- Bornholms rige natur skal bevares og udbygges. Adgang til naturen skal forbedres ved udbygning af vandrestier.
- Det bør sikres, at regnvandsoverløb ikke forringer vandkvaliteten ved badestrande, og ikke belaster Østersøen unødigt.
- Østersøen er miljømæssigt som en stor sø, og det betyder, at forbedringer vil tage mange år. Det er vigtigt, at samarbejdet med Østersølandene om miljøforbedringer fortsætter og intensiveres, for bidraget fra Bornholm af fosfor og kvælstof er meget lille og kan ikke grundlæggende ændre Østersøens miljøtilstand. I mange år inden ca. 1990 blev der udledt meget fosfor via urensset spildevand fra Bornholm, men det er nu reduceret gennem forbedret spildevandsrensning.
- Der bør fortsat være en så decentral vandindvinding som muligt på Bornholm, og der skal samarbejdes med vandværkerne og andre om forsyningsberedskab og grundvandsbeskyttelse. KD påskønner, at kommunen er så langt fremme med etablering af BoringsNære BeskyttelsesOmråder (BNBO).
- Jordforurening – plan for anvendelse af ren og lettere forurenede jord til værdiskabende formål som f.eks. fritidsformål.
- Biodiversiteten skal styrkes generelt, især på offentlige arealer.
- Forurenende virksomheder skal indgå i et forpligtende samarbejde med myndighederne for at skåne miljøet mest muligt.

De mindre bysamfund.

Kommunen skal aktivt understøtte bosætning i små byer og landdistrikter ved at gøre det attraktivt med gode rammer og muligheder for at bevare de små lokalsamfund og gøre bosætningsmulighederne mere mangfoldige.

- Kommunen skal aktivt støtte op om f.eks. handelsgader og indkøbsmuligheder for at sikre aktivitet og attraktivitet i alle dele af kommunen.
- Kommunen skal aktivt understøtte og bidrage til at nedrivningsmodne boliger fjernes, og byggegrunde skal gøres tilgængelige. Der skal skabes rammer, som muliggør alternative boligformer som fx generationshuse.
- Kommunen skal aktivt understøtte etablering af mindre virksomheder i ledige bygninger i kommunen gennem hurtig og smidig sagsbehandling af ansøgninger herom.

www.kd.dk/storkredsbornholm

KristenDemokraternes program for valgperioden 2025-2029

Kulturpolitik

Bornholms samlede kultur- og idrætspolitik skal også i fremtiden understøtte Bornholm som et attraktivt sted for børn og voksne at bo. Et alsidigt kulturudbud skal både ses som et aktiv for fastboende og turister.

- Der skal værnes om de kulturelle fyrtårne, de store museer, musikhus, teater, middelaldercenter og Natur-Bornholm.
- Musik- og billedskole og biblioteker skal sikres udviklingsmuligheder, og der er især et stort behov for at sikre gode rammer for større koncerter, herunder for den klassiske musik.
- Investeringer i kultur- og idrætsaktiviteter, der giver både børn og voksne oplevelser, skal være et aktiv, der også kan være med til at fastholde eller danne nye arbejdspladser.
- Private idrætshaller på Bornholm skal fortsat være med i en løbende turnus for hallernes vedligeholdelse. Gode rammer i hallerne og på de enkelte idrætsanlæg er vigtige for fysiske udfoldelser for børn, unge og voksne.
- KD bakker op om henstillingen til øens haller om ikke at servere alkohol ved arrangementer målrettet børn og unge.
- KD vil arbejde for generelt at fremme viden og interesse for den danske kultur og kulturarv, herunder også folkekirkens bidrag som kulturbærer og til krisehjælp ved f.eks. katastrofer.

Region Østdanmark og hospitalspolitik

- Region Østdanmark skal fastholdes på, at der skal opretholdes væsentlige sygehusaktiviteter på Bornholm. Det gælder ikke bare medicinsk behandling og efterkontroller, men også kirurgisk behandling, så der kan opretholdes så megen ekspertise og erfaring, at et fornuftigt akutberedskab altid er operativt.
- KD lægger vægt på et værdigt og gnidningsfrit forløb for den enkelte patient, fra modtagelse via behandling til efterbehandling og genoptræning.
- Så mange operationer som muligt bør fortsat ske på Bornholms Hospital ved at tilkalde speciallæger fra sygehuse i hovedstaden, da det er mere skånsomt for den enkelte patient.
- Der bør arbejdes på at optimere brugen af digitalt kommunikationsudstyr, således at der spares både patienternes tid og det offentliges penge på at lade patienterne blive tilset hjemme eller på Bornholms Hospital.

Kristendemokraterne vil være et godt valg!

Husk derfor kryds ved en af kandidaterne på liste K på valgdagen - eller hvis du brevstemmer forinden.